

Redovisning av Miljösamverkan Västra Götalands enkät om Miljöanpassad Upphandling (MAU)

Bakgrund

En enkät har tagits fram inom ramen för Miljösamverkan Västra Götaland och dess delprojekt Miljöanpassad upphandling. Det är Miljösamverkans projektgrupp MAU (Miljö-Anpassad Upphandling) som, tillsammans med miljösamverkans projektledare Lasse Lind, utarbetat enkäten. Lars Sylvén har bearbetat enkätsvaren och sammanställt denna rapport i samråd med övriga i projektgruppen.

Organisationen

Miljösamverkan Västra Götaland är ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen Västra Götaland, länets kommunförbund samt kommunernas miljökontor.

Miljöanpassad upphandling är ett delprojekt i Miljösamverkans arbete.

Motivet till att området valts är att MAU ständigt är en aktuell fråga som kräver kontinuerliga insatser. Med bara en lätt överdrift kan man hävda att praktiskt taget alla beslut och åtgärder också innefattar en upphandling. Miljöhänsyn i upphandlingen är därmed en nyckelfråga på vägen mot ett hållbart samhälle. Projektgrupp MAU kom igång under hösten 1999 och har hittills bl.a. satt samman den nu aktuella enkäten.

Projektgrupp MAU har också beslutat försöka ta fram vägledning till uppföljning av MAU.

Ytterligare möjliga insatser som gruppen pekat på, före det enkätundersökningen genomfördes, är följande:

1. kvalitetskontroller d.v.s. kontrollera att levererade produkter klarar angivna miljökriterier)
2. samverkan mellan kommuner och Regionen i en kemikaliegrupp, som kan göra bedömningar och anvisningar för användning av kemisk-tekniska produkter (rätt produkt för rätt tillfälle, undvika överdosering etc.)
3. stödja länets inköpare i att komma igång att använda det nya nationella inköpsverktyget som tas fram genom EKU-delegationen¹ vid Miljödepartementet.

I projektgrupp MAU:s arbete deltar följande personer:

- Anders Hultberg, Miljö- och hälsoskyddskontoret i Vänersborgs kommun
- Kristina Sjöholm, Hushållningssällskapet Norra Älvsborg
- Anita Andersson, Intern Service, Länsstyrelsen Västra Götaland
- Bernt Hedlund, Inköpschef i Trollhättans kommun
- Lars Sylvén, Miljökontoret i Mariestads kommun
- Lennart Blank, Westma, Västra Götalandsregionen
- Maria Berglund, Göteborgs Upphandlings AB
- Mikael Larsson, Inköpschef i Vänersborgs kommun
- Lasse Lind, projektledare för Miljösamverkan Västra Götaland

¹ Delegationen för ekologiskt hållbar upphandling

Varför gjordes enkäten ?

Enkätundersökningen genomfördes för att få bättre kunskaper om omfattningen av MAU i länets kommuner och för att få information om hur det går till och vilka problem som finns etc.

Syftet med att sammanställa dessa kunskaper är att kunna göra rätt prioriteringar i Miljösamverkans insatser för att främja MAU i länet.

Enkäten har enbart skickats till länets 49 kommuner då projektgruppen bedömt att den har tillräckliga kunskaper om Regionens och Länsstyrelsens upphandlingar.

I ett senare skede kan gruppen komma att vidga intresset också till andra offentliga uppköpare än kommunerna.

Sammanfattning

Enkäten har främst visat på följande:

- Många kommuner har en fastställd policy för hur MAU ska bedrivas.
- Många kommuner använder sig av Västernorrlandspärmen som underlag för MAU. Många kommuner samarbetar med varandra. Dessa samverkansgrupper är lokaliserade till olika delar av länet. Exempel på samverkansområden:
 - Dalslandskommunerna
 - Mellansjöregionen
 - Stenungsund, Tjörn och Orust
 - Götene, Lidköping, Skara och Vara
 - Bollebygd, Borås och Ulricehamn
 - GUAB² ihop med omgivande kommuner
 - Tanum, Uddevalla, Sotenäs, Munkedal och Lysekil

Samverkan varierar något mellan upphandlingstillfällena.

- Andra samarbetspartners till kommunerna än andra kommuner är t.ex.
 - Kommentus Energi & Samköp
 - Westma Offentlig Försörjning
 - Statskontoret
- Inköpsansvariga har liten kunskap om hur MAU tillämpas när det gäller tjänsteupphandlingar, upphandling av byggentreprenader och när det gäller bygg- och inredningsmaterial
- Generellt ställs det miljökrav vid upphandling av främst livsmedel, tvätt- och rengöringsmedel, kontorsmaterial, papper och bränslen
- Betydelsen av miljökrav vid upphandling är störst för tvätt- och rengöringsmedel, papper, kontorsmaterial och bränslen
- De flesta bedömer att utvecklingen i kommunerna ökar när det gäller användningen av MAU
- De hinder som finns för utvecklingen MAU är att det saknas pengar, att det är svårt att ställa rätt miljökrav och utvärdera ingivna anbud.

² Göteborgs Stads Upphandlings AB

- Inköparna i länet efterfrågar mest stöd i form av viss utbildning, viss hjälp med utvärdering och med bättre underlag

Slutsatser och kommentarer

För det första är det viktigt att notera att svaren på enkäten har varit olika. Några har svarat endast på en del av frågorna och en del har avgivit svar som måste tolkas. Därför stämmer inte alltid antalet svar på enskilda frågor med totalantalet medverkande kommuner. Dessutom finns det enstaka svar som inte stämmer överens med helhetsintrycket av enkäten. Exempel härpå är att det t.ex. skulle vara svårt att genomföra MAU för vissa utpekade enstaka produkter såsom kemikalier. Här skulle det krävas kompletterande intervjuer för att reda ut oklarheter. Något som nu inte varit praktiskt genomförbart.

De slutsatser som kan dras av de svar som avgivits i enkäten är att:

- Det finns ett stort intresse för MAU i kommunerna, vilket visar sig genom att man i kommunfullmäktigeförsamlingarna runt om i länet beslutat om inköspolicies (eller motsvarande) grundade på MAU. Det innebär att kommunerna mer eller mindre redan är i full gång med att miljöanpassa sina upphandlingar med tillhörande inköp.
- Det finns idag ett flertal samverkansgrupperingar när det gäller upphandlingar. Något akut eller generellt behov av förändring av dessa samverkansformer kan inte uttolkas av enkäten. Förändringsarbetet löses i förekommande fall troligen bäst av respektive kommun. Det föreligger sannolikt inget stort behov av en regional samordning.
- Inköpsansvariga i kommunerna har inte alltid heltäckande ansvar för eller insyn i hur upphandlingar och inköp genomförs. Det behöver inte betyda att MAU inte genomförs när det gäller de mindre kända områdena. För att kunna kvalitetssäkra kommunernas MAU-arbete, så måste ansvaret för den icke samordnade upphandlingen synliggöras och resultatet bedömas. Detta är en uppgift som ankommer på respektive kommun.
- Det kan finnas såväl ekonomiska som organisatoriska problem med att utveckla MAU i kommunerna. Det finns sannolikt ett stort stöd för arbetet även om det konkurrerar med andra verksamheter och arbetsuppgifter.
- Ett generellt problem verkar vara att upphandling av byggtjänster, byggnads- och inredningsmaterial sällan sker med miljökrav. Det gäller även för tjänsteupphandlingar. Att dessa områden är problematiska beror troligtvis på att upphandlingen ofta sker ute i organisationen på förvaltningsnivå (brukaren) och att det saknas bra underlagsmaterial för MAU. Dessa områden behöver troligen mer stöd. Stödet torde bäst kunna erhållas genom EKU-delegationens arbete (se vidare under nästa punkt).
- Det finns ett antal områden där det är svårt att tillämpa MAU. Det gäller såväl framtagandet av kriterier som att utvärdera dessa. För att hjälpa till med att ta fram bättre underlag så arbetar idag EKU-delegationen med att ta fram arbetsredskap som ska bli gratis och lättillgängliga via Internet. Mer om detta arbete går att läsa på EKU:s hemsida (www.hallbarasverige.gov.se). Det stöd projektgrupp MAU ev. kan bistå med skulle kunna vara att anordna regionala eller lokala utbildningar i användande av EKU-delegationens kommande inköpsverktyg.

Fortsättningsvis bör Miljösamverkans projekt MAU inriktas på följande insatser:

- Hjälpa kommunernas inköpare med att tillämpa EKU-delegationens kommande inköpsmanual t.ex. genom att medverka till att utbildningar ordnas på lokal eller regional nivå i länet.
- Det föreligger behov av bättre instrument för viktning, utvärdering och uppföljning. Det område som projektgruppen bedömer att det pågår minst arbete inom (lokalt, regionalt eller centralt) är inom uppföljning. Därför kommer delprojektet främst att inriktas på att studera formerna och metoderna för uppföljning. Det är först om det finns bra metoder för detta som man kan få en god överblick över hur MAU fungerar och kan göra jämförelser år från år, mellan olika förvaltningar o.s.v.
- Projektet kan försöka lägga viss tyngd på att hjälpa till med att utvärdera miljöegenskaperna. Idag finns det en idé som Westma lanserat om en regional samverkansgrupp med uppdrag att utvärdera kemisk-tekniska produkter. Denna regionala expertgrupp skulle ev. kunna utvecklas till att omfatta även andra upphandlingsområden.

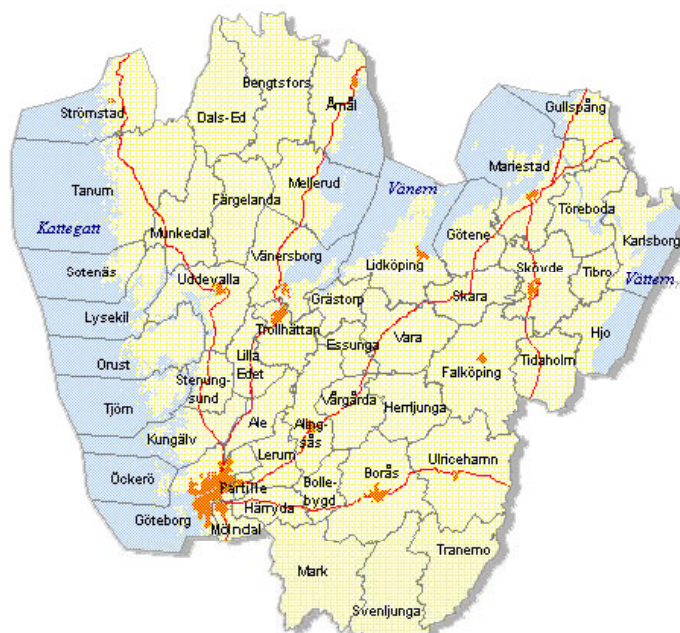
Projektgrupp MAU anser slutligen att det kan vara viktigt att EKU-delegationen får ta del av enkätresultatet. Därför skickas denna rapport till delegationen med budskapet att det behövs bättre redskap för MAU främst inom områdena tjänsteupphandlingar och inom fastighetssektorn.

Resultat

Vem har svarat?

De befattningshavare som besvarat enkäten är genomgående inköpare, inköpssamordnare eller annars ekonomiansvariga. Det är endast i ett fall som ett miljökontor besvarat enkäten.

Totalt finns det 49 kommuner i Västra Götalands län.

Karta utvisande Ö läns 49 kommuner

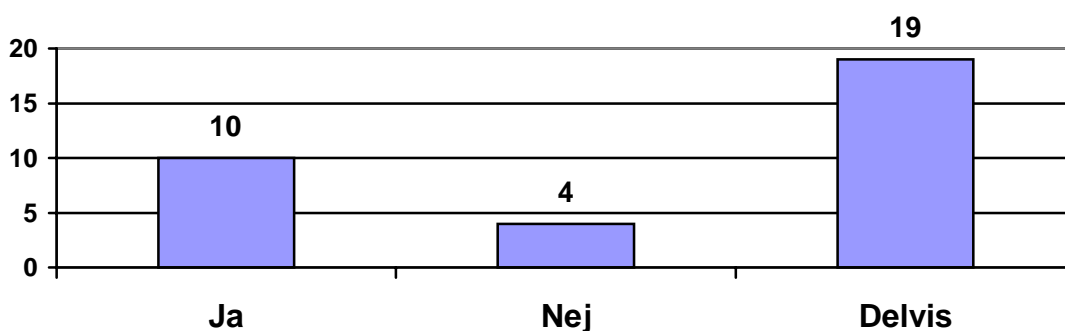
Av dessa kommuner har följande 33 besvarat enkäten:

Borås, Dals-Ed, Essunga, Färgelanda, Götene, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Mellerud, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Stenungsund, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg, Åmål och Öckerö.

Hur samordnas inköp i kommunerna internt?

Det finns i de flesta kommunerna en samordning av upphandlingen/inköpen. Dock normalt inte för alla inköp. Så här har man svarat:

Har kommunerna samordnat upphandlingen?

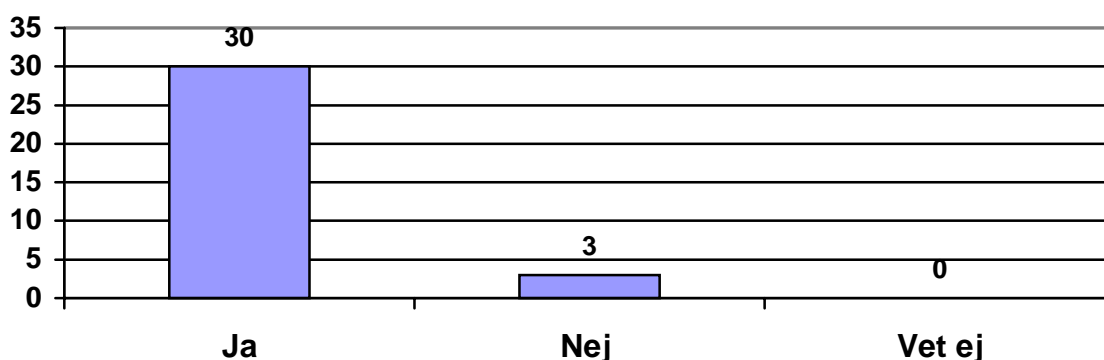

I normalfallet så samordnar man förvaltningsövergripande upphandlingar (ramavtal) och inköp.

Har kommunerna beslutat om någon policy eller fattat något principbeslut om MAU?

Flertalet kommuner har antagit en policy under 90-talet:

Har kommunerna policy om MAU ?

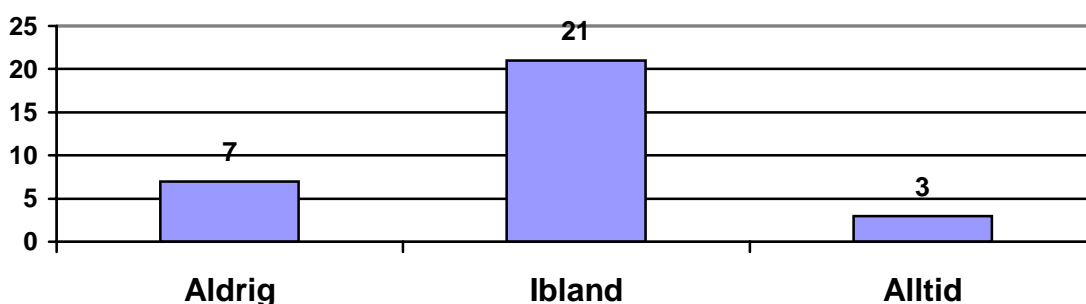
I många kommuner är det aktuellt att revidera den policy som man antagit.

Vilka hjälpmedel har man för MAU?

I många fall används Kommunförbundet Västernorrlands pärm kallad "Miljöanpassad Upphandling". Ett annat förekommande hjälpmedel är "Inköparnas Miljöhandbok" (numera kallad "Inköps- och Miljö-Praktika" utgiven av förlaget Norstedts Juridik AB. I övrigt används material från Göteborgs Stads Upphandlings AB (GUAB), specifikationer i den lokala upphandlingspolicyn, SIS Miljömärkning (Svanen), Kemikalieinspektionen, Naturskyddsföreningen (Falken/Bra Miljöval), information från andra kommuner m.m.

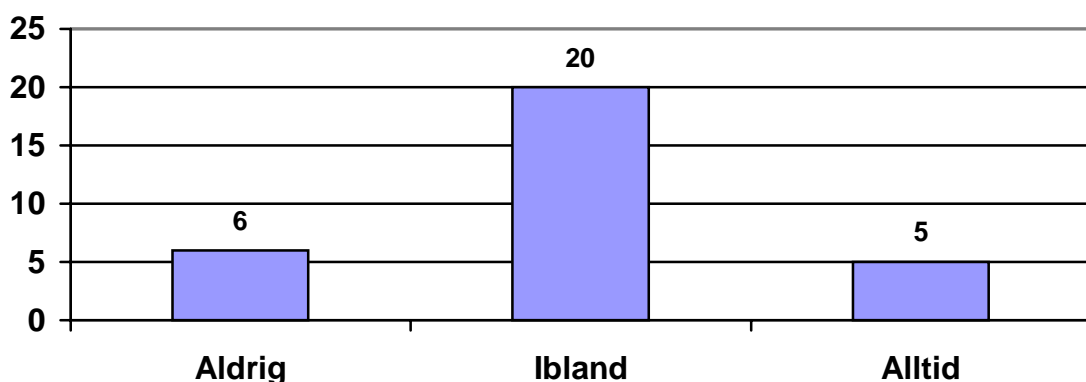
Miljökontoren (eller motsvarande) i kommunerna bistår också ofta inköparna genom att hjälpa till att formulera kraven på miljöanpassningen:

Hjälper Miljökontoren till med att formulera miljökraven?

De hjälper också till med att utvärdera inkomna miljödeklarationer:

Hjälper Miljökontoren till med att utvärdera inkomna anbud?

Andra som också hjälper till är t.ex. företagshälsovården, brukarna själva och andra kommuner.

Vilka samverkar i upphandlingsarbetet?

De som ofta samarbetar är följande konstellationer:

- Ulricehamn och Bollebygd tillsammans med Borås
- Dalslandskommunerna ihop med Vänersborg
- Götene ihop med Skara, Vara, Lidköping
- Lilla Edet, Mölndal och Öckerö var och en ihop med GUAB
- Uddevalla hjälper Lysekil
- Skövde ihop med Hjo
- Stenungsund, Tjörn och Orust samarbetar om all upphandling
- Tanum samarbetar ofta med Uddevalla, Sotenäs, Munkedal, Lysekil
- Tibro ihop med Karlsborg, Mariestad och Tidaholm

Ibland samarbetar följande kommuner med varandra:

- Essunga ihop med Trollhättan m.fl.
- Stora delar av Mellansjöregionens 9 kommuner samarbetar t.ex. Mariestad, Falköping, Hjo, Tibro, Tidaholm, Skövde, Töreboda och Karlsborg
- Partille ihop med GUAB
- Trollhättan ihop med Uddevalla, Lysekil, Tanum, Sotenäs, Vänersborg, Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud, Åmål, Essunga, Grästorp
- Uddevalla ihop med Munkedal, Lysekil, Sotenäs, Tanum, Trollhättan och Vänersborg
- Götene, Skara, Vara och Lidköping

I enstaka fall samarbetar följande:

- Borås ihop med Mark
- Götene ihop med Falköping, Mariestad, Skövde
- Kungälv med kranskommunerna kring Göteborg
- Mark ihop med Borås, Svenljunga
- Partille ihop med kommuner i Göteborgsregionen
- Skara ihop med Falköping och Skövde
- Tibro ihop med Götene, Lidköping, Skara och Vara
- Bohusläns norra kommuner har ibland gjort gemensamma upphandlingar

Kommunerna har också viss annan samverkan när det gäller upphandling:

- Kommentus Energi & Samköp o.dyl.
- Westma Offentlig Försörjning
- Statskontoret
- Scanraff (hjälp Lysekil med kemikalier)
- Om kollektivtrafik i länet ihop med Regionen
- GUAB

Kommentar: GUAB är ett kommunalt aktiebolag.

När det gäller att formulera miljökrav så sker samverkan i enlighet med ovan redovisade samarbetsformer och då på bl.a. följande sätt:

- Inför upphandling
- Anpassa miljökraven till aktuell upphandling
- Vid samverkan är det en kommun i gruppen som ansvar för krav och utvärdering
- Diskussioner med andra kommuner
- Vid förberedelsemöten går vi igenom de olika anbudskrav som ska ställas
- Inköparna i de olika kommunerna hjälps åt (ringer varandra)
- Västernorrlandspärmen gäller
- Delar upp ansvaret mellan de kommuner som deltar i samverkan

Det kan vara lite svårt att utifrån enkätsvaren exakt få en klar bild av hur samarbetet i verkligheten fungerar, så redovisningen ovan är en tolkning av de svar som avgivits.

Omfattning av den miljöanpassade upphandlingen

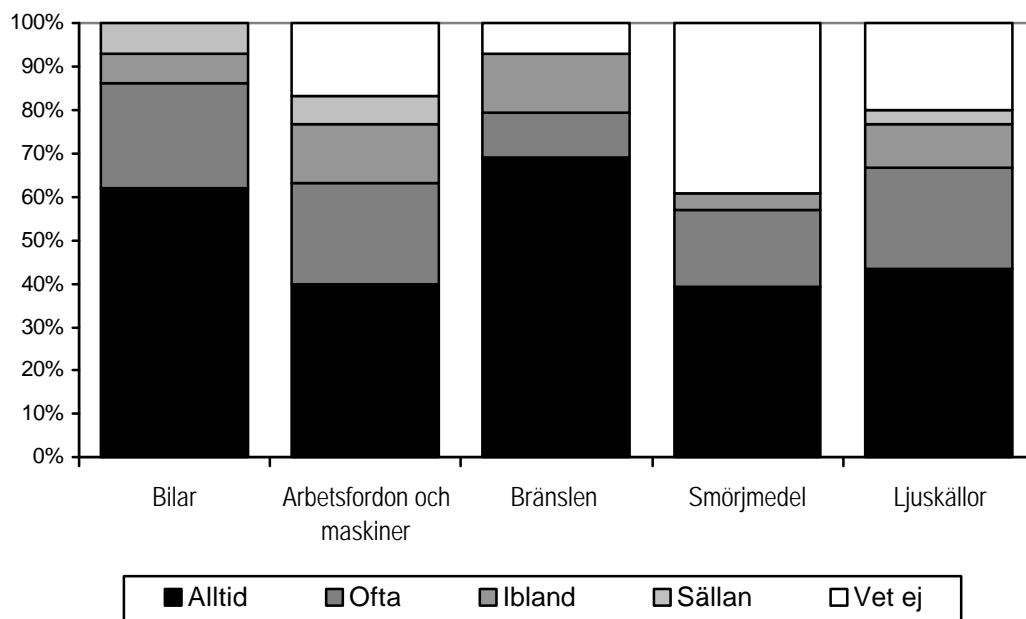
För att kunna få en bild av hur ofta miljökrav ställs vid upphandling och vilken betydelse dessa krav har så har följande frågor om ett antal olika typer av upphandlingar ställts.

Svaren på **hur ofta miljökrav ställs i underlagen** utföll i enlighet med följande tabell och tillhörande diagram:

	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Vet ej
Bilar	18	7	2	2	0
Arbetsfordon och maskiner	12	7	4	2	5
Bränslen	20	3	4	0	2
Smörjmedel	11	5	1	0	11
Ljuskällor	13	7	3	1	6
Tvätt- o rengöringsmedel	26	1	2	0	0
Möbler, textilier	9	7	7	2	3
Kontorsmaterial exkl. papper	24	5	3	0	0
Papper	25	3	3	0	1
Kontorsmaskiner	14	8	4	3	0
Livsmedel	22	5	1	1	2
Vitvaror	9	5	3	1	12
Bygg- och inredningsmaterial	2	6	3	2	16
Byggentreprenader	1	5	2	3	17
Tjänsteupphandlingar	6	6	11	2	4

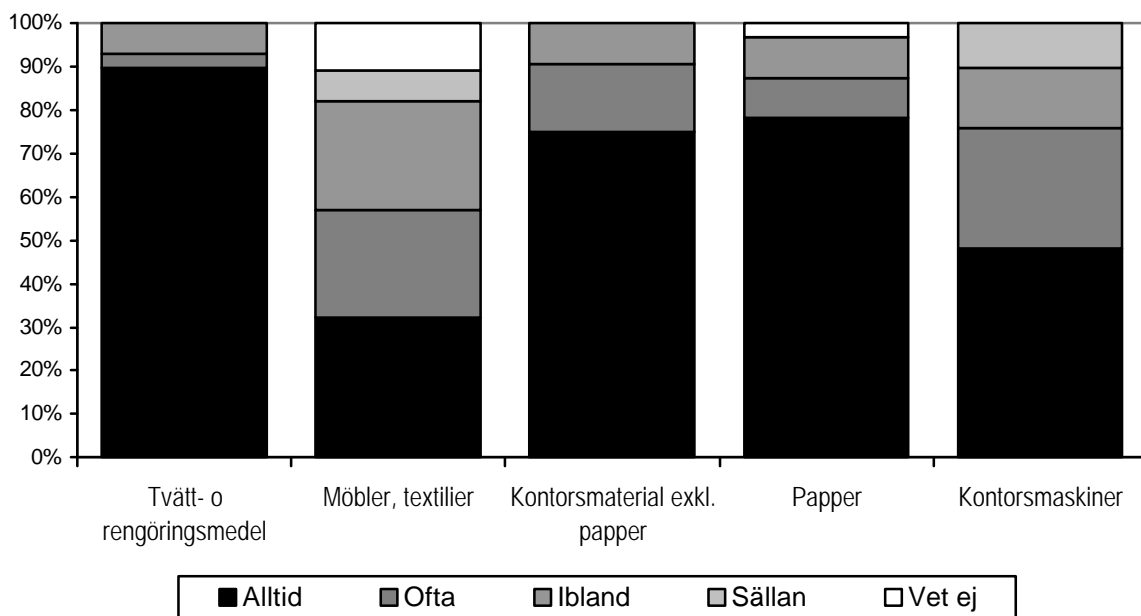
Läsanvisningar för tolkning av diagrammet:

Ju mörkare färg, desto oftare ställs miljökrav. Vit färg betyder att man inte vet.

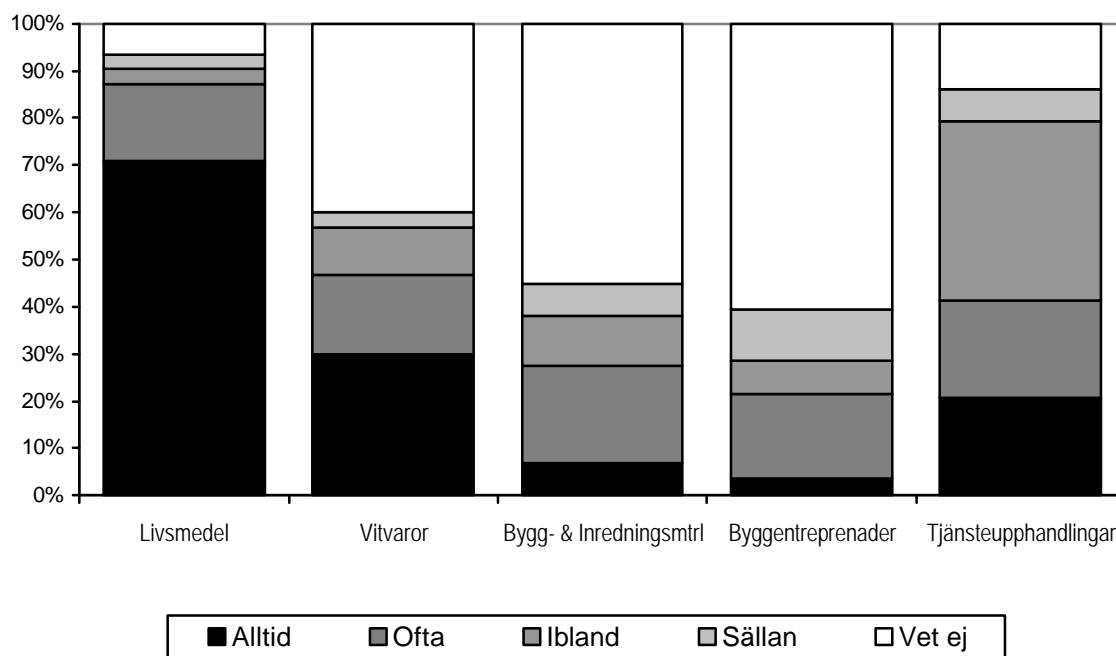
Läsanvisningar för tolkning av diagrammet:

Ju mörkare färg, desto oftare ställs miljökrav. Vit färg betyder att man inte vet.

Läsanvisningar för tolkning av diagrammet:

Ju mörkare färg, desto oftare ställs miljökrav. Vit färg betyder att man inte vet.

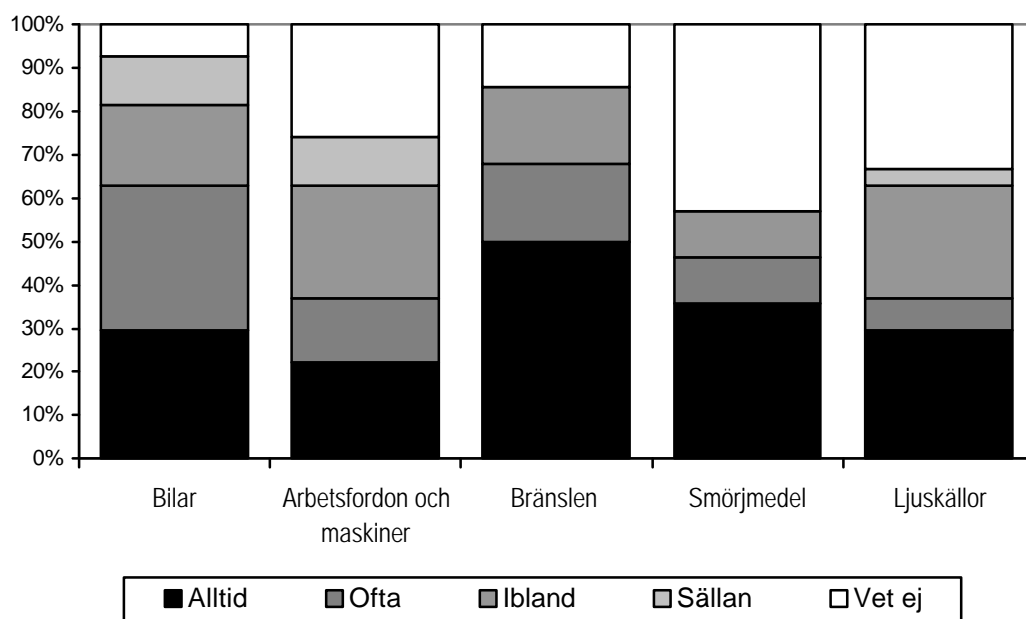

Svaren på **hur ofta miljökrav får genomslag i upphandlingutföll** i enlighet med följande tabell och tillhörande diagram:

	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Vet ej
Bilar	8	9	5	3	2
Arbetsfordon och maskiner	6	4	7	3	7
Bränslen	14	5	5		4
Smörjmedel	10	3	3		12
Ljuskällor	8	2	7	1	9
Tvätt- o rengöringsmedel	22	6	1		1
Möbler, textilier	7	7	4	3	7
Kontorsmaterial exkl. papper	16	8	3		2
Papper	18	6	3		1
Kontorsmaskiner	9	7	6	2	5
Livsmedel	11	9	2	2	5
Vitvaror	8	2	4	2	12
Bygg- och inredningsmaterial		3	5	3	17
Byggtreprenader		2	3	2	20
Tjänsteupphandlingar	3	2	8	4	9

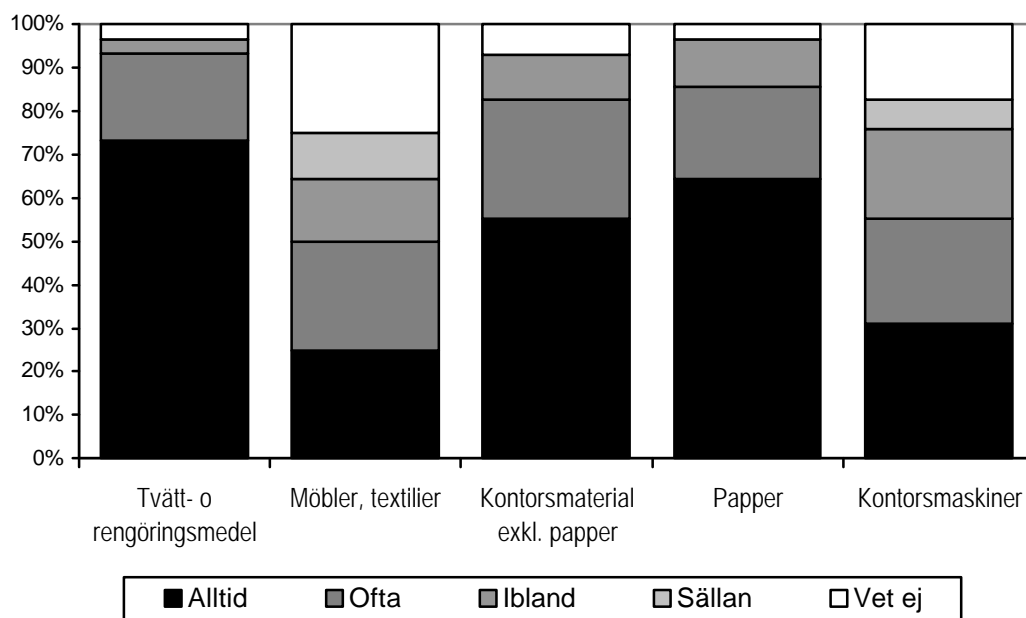
Läsanvisningar för tolkning av diagrammen:

Ju mörkare färg, desto oftare påverkar miljökraven. Vit färg betyder att man inte vet.

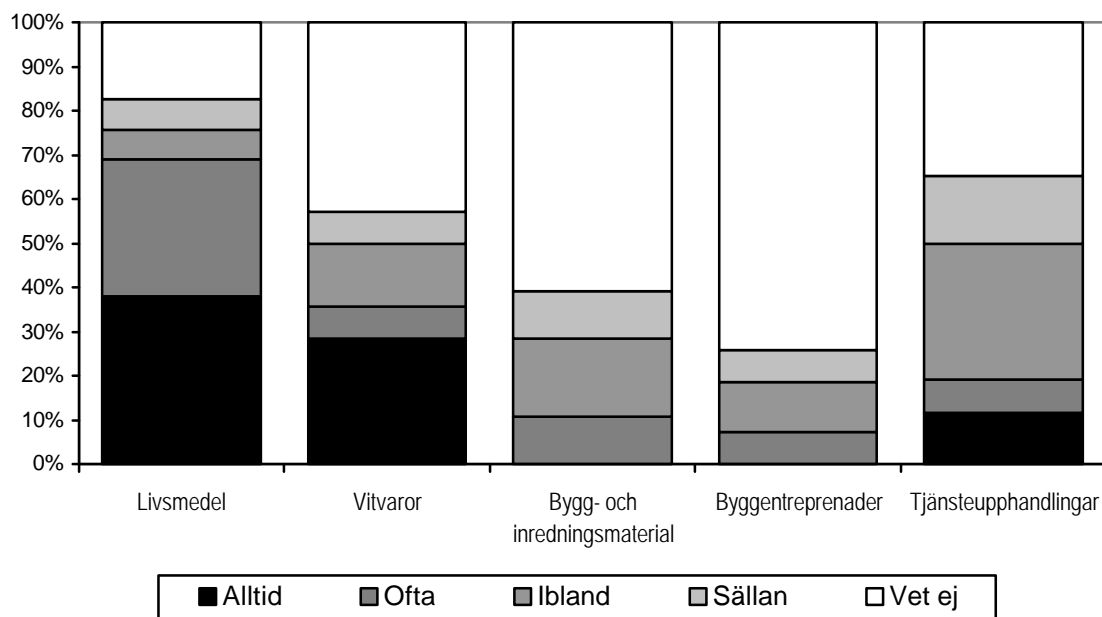
Läsanvisningar för tolkning av diagrammet:

Ju mörkare färg, desto oftare påverkar miljökraven. Vit färg betyder att man inte vet.

Läsanvisningar för tolkning av diagrammet:

Ju mörkare färg, desto oftare påverkar miljökraven. Vit färg betyder att man inte vet.

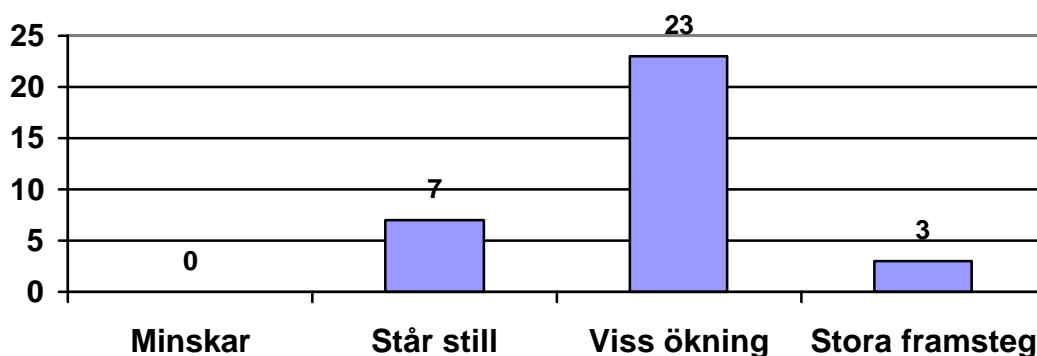

Tolkningen av dessa svar är att inköpsansvariga har liten kunskap om hur MAU tillämpas när det gäller tjänsteupphandlingar, upphandling av byggentreprenader och när det gäller bygg- och inredningsmaterial. Däremot tycks det generellt ställas miljökrav vid upphandling av främst livsmedel, tvätt- och rengöringsmedel, kontorsmaterial, papper och bränslen.

Hur bedöms utvecklingen vara för närvarande i kommunen när det gäller MAU ?

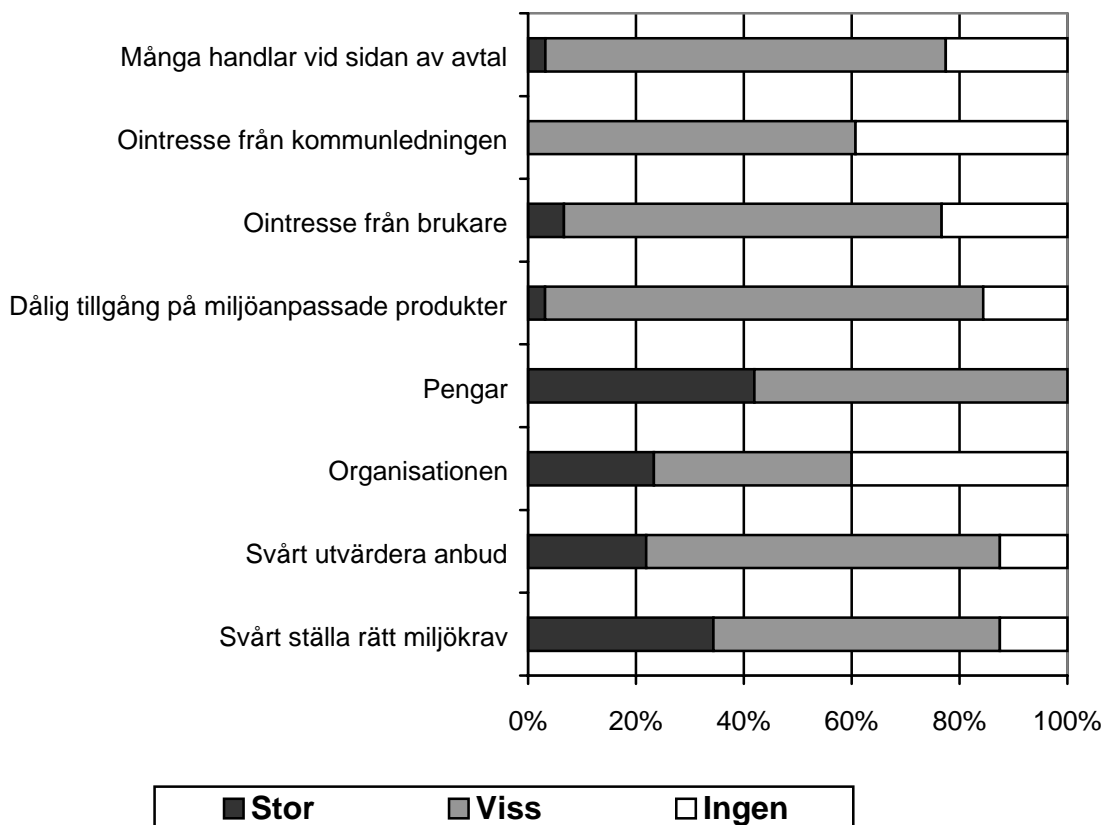
Generellt visar det sig att de flesta bedömer att utvecklingen i kommunerna ökar när det gäller användningen av miljöanpassad upphandling. Någon kommun menar att utvecklingen står stilla då all upphandling redan ska var miljöanpassad, någon ser framsteg i och med att en policy antagits och någon menar att det ökar inom alla områden. Det finns ett stort intresse för MAU i kommunerna menar också någon.

Hur bedömer ni att utvecklingen är i kommunerna för MAU?

Vilka hinder finns för ökning av MAU och vilken betydelse har olika faktorer för detta?

Enkäten frågade om vilken betydelse man trodde olika faktorer hade som hinder för utveckling av MAU. Svaren blev som följer:

Av svaren kan man uttyda att de största hindren är att det saknas pengar, att det är svårt att ställa rätt miljökrav och utvärdera ingivna anbud. Av kommentarerna får man också veta att det i vissa fall inte finns utrymme att driva pilotprojekt, att resurser och tid saknas, att det saknas långtidsplanering och att det saknas kunskap.

När är det speciellt svårt att tillämpa miljöanpassad upphandling?

De områden (utan inbördes ordning) som man redovisat som speciellt svåra att ställa miljökrav på är följande:

- Byggentreprenader
- Tjänsteupphandlingar
- Konsultupphandlingar
- Finansiella tjänster
- Transporter
- I de fall det saknas kriterier i Västernorrlandsmodellen
- Där det saknas användbara miljöanpassade produkter

Dessutom upplever man problem med att ställa miljökrav för vissa enskilda produkter:

- Bilar
- Drivmedel
- Flamskyddade skyddskläder
- Färger och målningsarbeten
- Kemikalier
- Kopieringsmaskiner
- Livsmedel
- Takläggningsarbeten

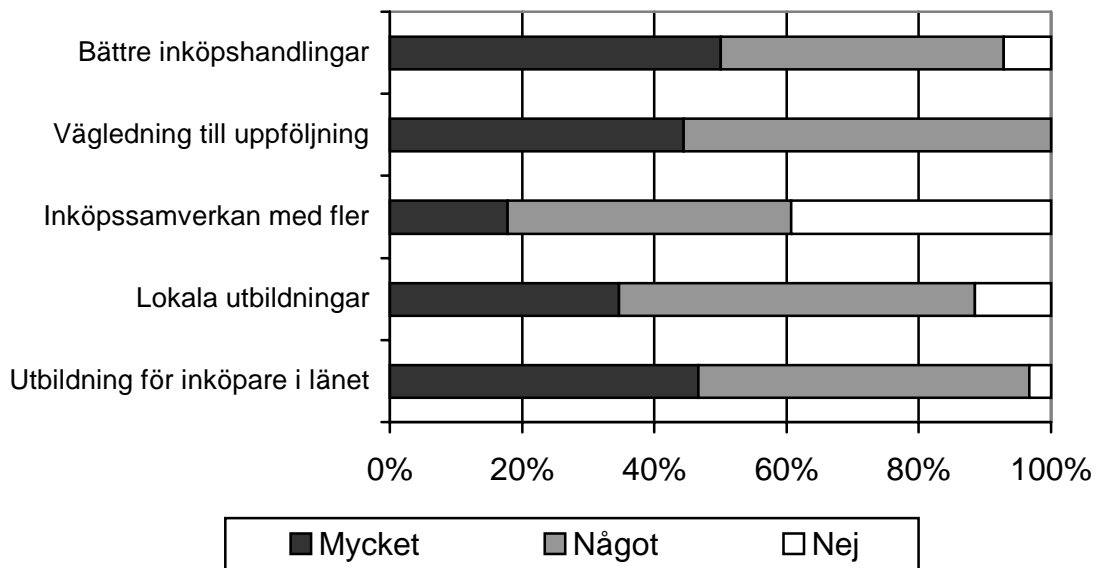
De kommentarer i övrigt som avgivits här är att

- Kriterierna i Västernorrlandsmodellen är ibland svåra att tillämpa
- Det är svårt att ange miljökrav
- Det är enkelt att ta fram underlag, men svårt att följa upp
- "Inte svårt, pengar saknas"

Hur är intresset för stöd i MAU-arbetet?

De behov eller önskemål som enkäten visar på är följande:

Vilket intresse finns det för olika former av stöd för MAU ?

Tolkningen av dessa svar är att inköparna i länet mest efterfrågar stöd i form av utbildning, vägledning för utvärdering och uppföljning samt bättre underlag (inköpshandlingar).

De förslag man själv kommit med är följande:

- Ett vidgat samarbete gynnar många
- Önskvärt att få enklare upphandlingsunderlag
- Utbildning avseende "miljövärde" vid kriterievägning
- Det är en värderingsfråga att låta miljökriterier väga tyngre än ekonomin. Det behövs bättre strategier för att få in de bästa varorna (t.ex. att inrikta sig på enskilda produkter) eller komma åt de stora miljöbovarna (genom att vissa kemikalier utesluts)

Bilagor

1. Enkäten med tillhörande inbjudan
2. Sammanställning över avgivna enkätsvar

Projektgrupp MAU

BILAGA 1

ENKÄTEN MED TILLHÖRANDE INBJUDAN

Enkät om miljöanpassad upphandling (MAU) i Västra Götaland

Vilka bör svara påenkäten

Enkäten ställs till inköpschef eller motsvarande i var och en av länets kommuner.

Vem gör enkäten?

Enkäten görs inom ramen för Miljösamverkan Västra Götaland och dess delprojekt Miljöanpassad upphandling. Miljösamverkans Projektgrupp MAU har tillsammans med miljösamverkans projektledare utarbetat enkäten.

Miljösamverkan Västra Götaland är ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen, kommunförbunden i länet och kommunernas miljökontor. För närmare information se www.vgregion.se/miljo klicka på Miljösamverkan

Varför görs enkäten?

Enkäten görs för att få bättre kunskaper om omfattningen av MAU i länets kommuner, hur det går till, vilka problem som finns etc.

Syftet med att sammanställa dessa kunskaper är att kunna göra rätt prioriteringar i Miljösamverkans insatser för att främja MAU i länet.

Enkäten går nu bara till kommunerna eftersom vi genom representanter i projektgruppen har tillräckliga kunskaper om Regionens och Länsstyrelsens upphandlingar.

I ett senare skede kan vi kanske vidga intresset också till andra offentliga uppköpare.

När ska enkäten vara besvarad, och vart skickas svaren?

Enkäten önskar vi besvarad till 15 februari 2000. Svaren skickas till Lars Sylvén, Miljökontoret, Mariestads kommun, 542 86 Mariestad E-post lars.sylvén@mariestad.se Fax 0501-633 89

Svara helst per e-brev eller fax. Det går att skriva ut enkäten och fylla i svar och faxa, eller man kan fylla i enkäten påskärmen och skicka svaret som en bifogad fil med e-post.

Hoppas ni inte upplever det betungande att besvara enkäten utan ser den som en möjlighet till att få bättre hjälp och vägledning! Det är många frågor, men så utformade att de ska gå att besvara direkt utan att man ska behöva söka data.

För Miljösamverkans Projektgrupp MAU

Lasse Lind
Projektledare. Tel 0532-714 47

Lars Sylvén
Tel 0501-634 34

Enkäten börjar på nästa sida

Enkät om Miljöanpassad upphandling december 1999, besvaras till 15 februari 2000

Enkäten besvarad av

namn	<input type="text"/>
titel, befattning	<input type="text"/>
förvaltning, kontor	<input type="text"/>
kommun	<input type="text"/>
tel	<input type="text"/>
e-post	<input type="text"/>

Organisation för inköp

1 Finns samordnad inköpsfunktion i kommunen

Ja	☐
Nej	☐
Delvis, beskriv	<input type="text"/>

Om nej, vilka personer/befattningar ute i kommunens olika verksamheter är det som genomför upphandlingar

Policy

2 Har kommunen någon policy eller principbeslut om att ta miljöhänsyn i upphandlingen?

Ja	☐	Ungefär vilket år togs beslutet	<input type="text"/>
Nej	☐		
Vet inte	☐		

3 Eventuell kommentar om behov av att anta eller revidera policy/principbeslut

Hjälpmedel och stöd

4 Vad använder kommunen för hjälpmedel för MAU

“Västrnorrlandspärmen“	☐
Inköparens miljöhandbok	☐
Annat	<input type="text"/>

5 Hjälper miljökontoret inköparna att:

5a formulera miljökrav i anbudsfrågor

Aldrig	
Ibland	
Alltid	

5b utvärdera inkomna anbud avseende miljökrav

Aldrig	
Ibland	
Alltid	

6 Andra som ger motsvarande hjälp till inköparna?

6a formulera anbudsfrågor	
6b utvärdera anbud	

Samverkan över kommungränsen

7 Samverkar kommunen med andra kommuner i upphandlingen (frågan gäller inköpssamverkan som sålan oavsett om miljökrav ställs eller inte)

Ja, ofta eller alltid med dessa	
Ja ibland med dessa	
Endast i enstaka fall, t.ex. med	

8 Annan inköpssamverkan (oavsett miljökrav), t.ex. med Regionen.

	Ja	
Vem		

9 Samverkar kommunen med andra kommuner eller organisationer för att formulera miljökrav i anbudsfrågor och/eller utvärdera inkomna anbud avseende miljökrav

	Ja	
Beskriv kort hur		
Med vilka sker denna samverkan?		

Omfattningen av MAU

Vi tror de flesta har ganska svårt att redovisa närmare utfall av MAU. Vi har därför planer på att försöka ge vägledning till hur MAU kan följas upp och utvärderas. Vi ber er ändå försöka göra en uppskattning av omfattningen av MAU idag i de följande båda frågorna.

10 Försök grovt uppskatta *hur ofta miljökrav ställs* i upphandlingarna. Alltså hur ofta det finns med miljökrav i anbudsunderlagen för följande kategorier.

	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	Vet ej
Bilar					
Arbetsfordon och maskiner					
Bränslen					
Smörjmedel					
Ljuskällor					
Tvätt- o rengöringsmedel					
Möbler, textilier					
Kontorsmaterial exkl papper					
Papper					
Kontorsmaskiner					
Livsmedel					
Vitvaror					
Bygg- och inredningsmatr					
Byggentreprenader					
Tjänsteupphandlingar					
Annat:					
Annat:					

Ann:

Tjänsteupphandlingar kan avse t.ex. städtjänster, transporter, resor, hotell- och konferens.

“Annat“, ange om ni så önskar någon viktig produktgrupp ni tycker vi glömt bort

11 Försök grovt uppskatta *hur ofta miljökrav får genomslag i inköpen*. Alltså hur ofta genomförda upphandlingar verkligen kan anses omfatta miljöanpassade alternativ.

	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	Vet ej
Bilar					
Arbetsfordon och maskiner					
Bränslen					
Smörjmedel					
Ljuskällor					
Tvätt- o rengöringsmedel					
Möbler, textilier					
Kontorsmaterial exkl papper					
Papper					
Kontorsmaskiner					
Livsmedel					
Vitvaror					
Bygg- och inredningsmatrl					
Byggentreprenader					
Tjänsteupphandlingar					
Annat:					
Annat:					

Ann:

Tjänsteupphandlingar kan avse t.ex. städtjänster, transporter, resor, hotell- och konferens.

“Annat“, ange om ni så önskar någon viktig produktgrupp ni tycker vi glömt bort

Tendens för MAU

12 Hur bedömer ni att utvecklingen för närvarande är i kommunen när det gäller miljöanpassad upphandling

Minskar	
Står still	
Viss ökning	
Stora framsteg	
Eventuell kommentar	

Problem och önskemå

13 Hinder för ökad MAU, betydelse av olika faktorer

	Stor	Viss	Ingen
Svårt ställa rätt miljökrav			
Svårt utvärdera anbud			
Organisationen			
Pengar			
Dålig tillgång på miljöanpassade produkter			
Ointresse från brukare			
Ointresse från kommunledning			
Många handlar vid sidan av avtal			
Annat hinder. Beskriv			

14 På vilka produktområden är det särskilt svårt att tillämpa miljöanpassad upphandling. Ange de tre viktigaste

1	
2	
3	
Ev. kommentar	

15 Skulle ni vara intresserade av stöd i form av följande, för att främja ökad MAU i er kommun:

	Mycket	Något	Nej
Utbildning för inköpare i länet			
Lokala utbildningar			
Inköpssamverkan med fler			
Vägledning till uppföljning			
Med uppföljning avses här hur man kan mäta andelen miljöanpassade inköp totalt eller i olika produktgrupper i en kommun			
Bättre inköpshandledning			
Med handledningar avses "Västernorrlandspärmen" och liknande hjälpmedel			
Egna förslag			

BILAGA 2

SAMMANSTÄLLNING ÖVER AVGIVNA ENKÄTSVAR

Enkät om Miljöanpassad upphandling

Enkäten besvarad av

	Inköpare eller motsvarande	32	Annan	2
--	----------------------------	----	-------	---

En enkät besvarad av såväl inköpare som inspektör

förvaltning, kontor	Inköp eller motsvarande	32	Annan	2
---------------------	-------------------------	----	-------	---

kommuner	Svarat	33	Ej svar	16
----------	--------	----	---------	----

Vilka kommuner har svarat ?

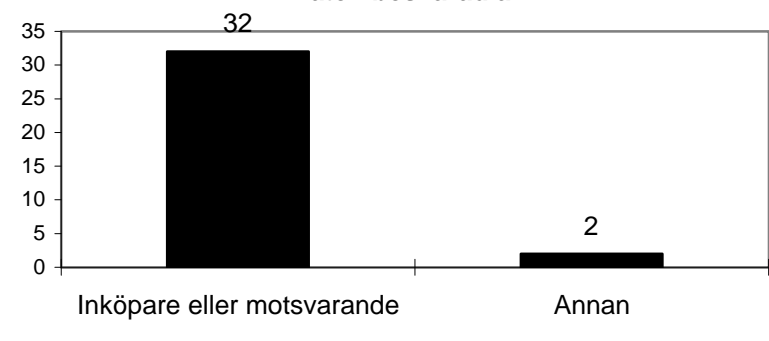
Borås	Skara
Dals- Ed	Skövde
Essunga	Stenungsund
Färgelanda	Tanum
Götene	Tibro
Karlsborg	Tidaholm
Kungälv	Tjörn
Lerum	Tranemo
Lilla Edet	Trollhättan
Lysekil	Uddevalla
Mariestad	Ulricehamn
Mark	Vara
Mellerud	Vårgårda
Munkedal	Vänersborg
Mölndal	Åmål
Orust	Öckerö
Partille	

Organisation för inköp

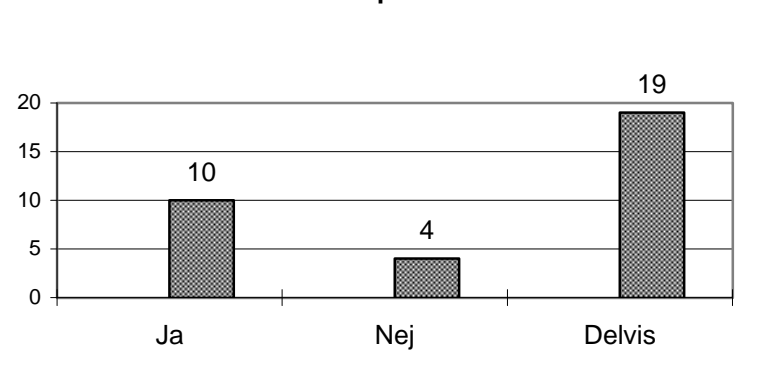
1. Finns samordnad inköpsfunktion i kommunen ?

Ja	10
Nej	4
Delvis	19

Enkäten besvarad av

Finns samordnad inköpsfunktion i kommunen?

Hur? (vid svar delvis)

Ekonomichefen samordnar inköp med andra kommuner
Samordning vid vissa sorters upphandlingar
Central inköpssamordning vid behov
Ekonomichefen samordnar med hjälp av Göteborgs Upphandlings AB
Avtal med Uddevalla kommun om inköpssamarbetet. Gäller ramavtal för större varugrupper.
Förvaltningsgemensamma upphandlingar samordnas av ekonomiavdelningen. Detsamma gäller upphandlingar som sker gemensamt med andra kommuner
Inköpssamordnare finns. Uddevalla kommun sköter det mesta inköpsarbetet.
Ramavtalsupphandlingar samordnas; ibland med GUAB.
Vid övriga upphandlingar fungerar inköpsfunktionen som konsult på förvaltningarnas initiativ och deltar i varierande grad.
Verksamheterna genomför själv övr. upphandlingar utöver ramavtal för större varugrupper, förvaltnings- eller kommunövergripande upphandlingar
Samordnar vissa ramavtal och rabattavtal med kommuner i norra Bohuslän.
Alla ramavtal upphandlas av inköpssamordnaren. I enstaka större inköp medverkar inköpssamordnaren
En tjänst såsom inköpssamordnare inrättas under 2000
Inom förvaltningsspecifika områden är inköpsbesluten delegerade till resp. förvaltning
Ulricehamns kommun har inköpssamarbete med Borås kommun, vilka ansvarar för upphandling och tecknande av ramavtal.
Samordning av förvaltningsövergripande ramavtal
Samordnade inköp för gemensamma varor och tjänster

Om nej, vilka personer/befattningar ute i kommunens olika verksamheter är det som genomför upphandlingar?

Oftast chefen för förvaltning eller avdelning
Nämnderna ansvarar för sina upphandlingar
Respektive förvaltningschef har delegation inom för verksamheten tilldelade medel och enligt godkända verksamhetsplaner.
Varierar. Ekonomikontoret bistår med kommersiell kompetens vid ramavtal.
Varje förvaltning genomför sina upphandlingar. Hjälpen kan fås av Kultur & Service vid behov.
Avdelningschef + medarbetare i vissa fall.
Stadskontoret utgör stöd för förvaltningarna vid behov
En del upphandlingar görs ute i verksamheterna av t.ex. resultatenhetschef
Gatukontor, fastighetskontor, fritidskontor, socialförvaltning gör delvis egna upphandlingar
Varierande

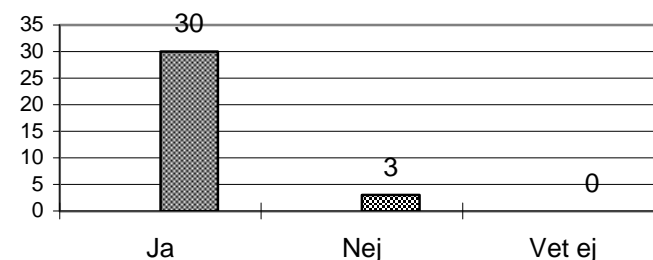
Policy

2 Har kommunen någon policy eller något principbeslut om ta att miljöhänsyn i upphandlingen?

Ja	30
Nej	3
Vet ej	0

Vilket år togs beslutet?

Har kommunen policy om miljöhänsyn ?

3 Eventuell kommentar om behov av att anta eller revidera policy/principbeslut

En kommun har krav på revidering varje mandatperiod

En kommun har precis reviderat sin policy

Två kommuner anser att policyn bör revideras för att kunna hållas aktuell

En kommun utan policy har ett förslag ute på tjänstemannaremiss för planerad fastställelse under våren 2000

I en kommun pågår revidering av policyn.

I en kommun utan policy är en sådan på gång

I en kommun utan policy ställs alltid miljökrav "så långt lagen tillåter"

Uppdrag finns om att utarbeta förslag till rutiner och organisation för MAU för vissa strategiska varor/tjänster och lägsta nivåer avseende miljökraven

Bör revideras

Kommer att revideras under 2000 och inarbetas i en inköps-/upphandlingspolicy

Hjälpmedel och stöd

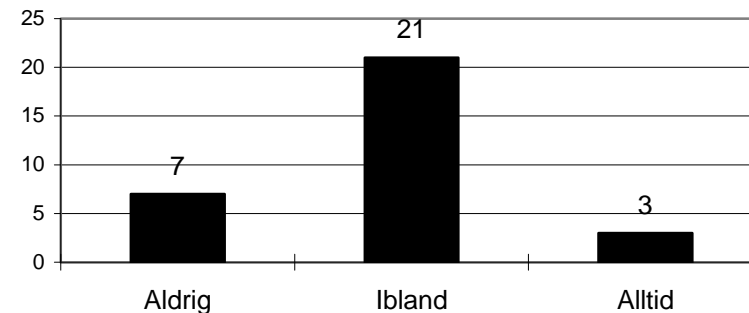
4 Vad använder kommunen för hjälpmedel för MAU

Västernorrlandspärmen 22

Inköparens miljöhandbok 6

Annat egen modell
diverse
Upphandlingsbolaget i Göteborg
Miljökontoret
Inköspolicyn
Kemikalieinspektionen
SIS Miljömärkning
Naturskyddsföreningen
ENEU 94 K
Info från andra kommuner

Hjälper miljökontoret till med att formulera miljökraven?

5 Hjälper miljökontoret inköparna att:

5a formulera miljökrav i anbudsfrågor

Aldrig 7

Ibland 21

Alltid 3

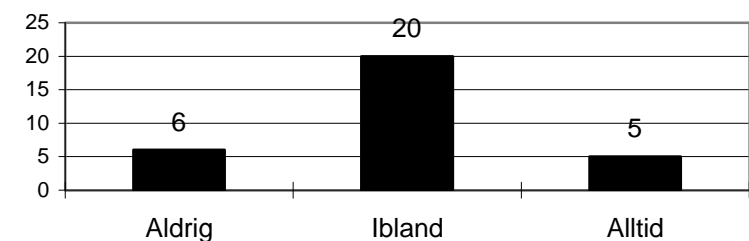
5b utvärdera inkomna anbud avseende miljökrav

Aldrig 6

Ibland 20

Alltid 5

Hjälper miljökontoret till med att utvärdera anbud?

6 Andra som ger motsvarande hjälp till inköparna?

6a formulera anbudsfrågningar

Kommunhälsan (om städkem)
Ekonomiavdelningen
Kollegor i andra kommuner
Verksamheterna i kommunen
Uddevalla hjälper Lysekil
Inköpssamordnaren
All upphandling sker i samråd med sakägaren eller med representanter för denne
Berörd förvaltning är alltid med och gör kravspecifikationen
Samordnaren
Brukande enheter

6b utvärdera anbud

Ekonomiavdelningen ibland
Brukarna
Kollegor i andra kommuner
Verksamheterna i kommunen
Uddevalla hjälper Lysekil
Inköpssamordnaren
All utvärdering sker i samråd med sakägaren eller med representanter för denne
Förvaltningen är alltid med och tar ställning till inkomna anbud
Samordnaren ibland
Brukande enheter

Samverkan över kommungränsen

7 Samverkar kommunen med andra kommuner i upphandlingen (frågan gäller inköpssamverkan som sådan oavsett om miljökrav ställs eller inte)

Ja, ofta eller alltid med dessa

Ulricehamn och Bollebygd tillsammans med Borås
Dalsland, VBI (?)
Götene ihop med Skara, Vara, Lidköping
Kommunerna i Mellansjöregionen
Lilla Edet ihop med GUAB
Uddevalla hjälper Lysekil med livsmedel, kontorsmtrl, olja, sjukvårdsmtrl, datatillbehör, drivmedel
Mölnadal ihop med GUAB
Skövde ihop med Hjo
Stenungsund, Tjörn och Orust samarbetar om all upphandling
Tanum samarbetar ofta med Uddevalla, Sotenäs, Munkedal, Lysekil
Tibro ihop med Karlsborg, Mariestad och Tidaholm
Tidaholm ihop med Mariestad, Tibro, Karlsborg
Åmål ihop med Vänersborg, Färgelanda, Dals-Ed, Mellerud, Bengtsfors
Öckerö ihop med GUAB

Ja ibland med dessa

Essunga ihop med Trollhättan m.fl.
Upphandlingsbolaget
Uddevalla hjälper ibland Lysekil med enstaka inköp
Mariestad ihop med Tibro, Tidaholm, Skövde, Töreboda och Karlsborg
Partille ihop med GUAB
Skövde ihop med Mariestad, Töreboda, Tibro, Karlsborg, Tidaholm, Falköping
Tibro ihop med Falköping, Hjo, Skövde och Töreboda
Tidaholm ihop med Skövde, Falköping och Töreboda
Trollhättan ihop med Uddevalla, Lysekil, Tanum, Sotenäs, Vänersborg, Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud, Åmål, Essunga, Grästorp
Uddevalla ihop med Munkedal, Lysekil, Sotenäs, Tanum, Trollhättan, Vänersborg
Vänersborg ihop med Dalslandskommunerna och Trollhättan samt Uddevalla
Götene ihop med Skara, Vara, Lidköping

Endast i enstaka fall, t.ex. med

Borås ihop med Mark
Götene ihop med Falköping, Mariestad, Skövde
Kungälv med kranskommunerna kring Göteborg
Mark ihop med Borås, Svenljunga
Partille ihop med kommuner i Göteborgsregionen
Skara ihop med Falköping och Skövde
Tibro ihop med Götene, Lidköping, Skara och Vara

8 Annan inköpssamverkan (oavsett miljökrav), t.ex. med Regionen.

Ja

Vem

Kommentus Energi & Samköp o.dyl.
Westma Offentlig Försörjning
Statskontoret
GUAB
Scanraff hjälper Lysekil med kemikalier
Bohusläns norra kommuner har ibland gjort gemensamma upphandlingar
Om kollektivtrafik i länet ihop med Regionen

9 Samverkar kommunen med andra kommuner eller organisationer för att formulera miljökrav i anbudsfrågor och/eller utvärdera inkomna anbud avseende miljökrav

Ja

Beskriv kort hur

Inför upphandling
Anpassa miljökraven till aktuell upphandling
Vid samverkan är det en kommun i gruppen som ansvar för krav och utvärdering
Diskussioner med andra kommuner
Vid förberedelsemöten går vi igenom de olika anbudskrav som ska ställas
Inköparna i de olika kommunerna hjälps åt (ringer varandra)
Västernorrlandspärmen gäller
Delar upp ansvaret mellan de kommuner som deltar i samverkan

Med vilka sker denna samverkan?

Samarbete mellan miljöansvariga i Dalslandskommunerna
Samverkan med andra kommuner och organisationer
GUAB
Mellansjöregionen
Varierar
Tanum samarbetar ofta med Uddevalla, Sotenäs, Munkedal, Lysekil
Ta fram gemensamma miljökrav vid samverkan
Götene, Lidköping, Skara och Vara

Omfattningen av MAU

10 Försök grovt uppskatta hur ofta miljökrav ställs i upphandlingarna.

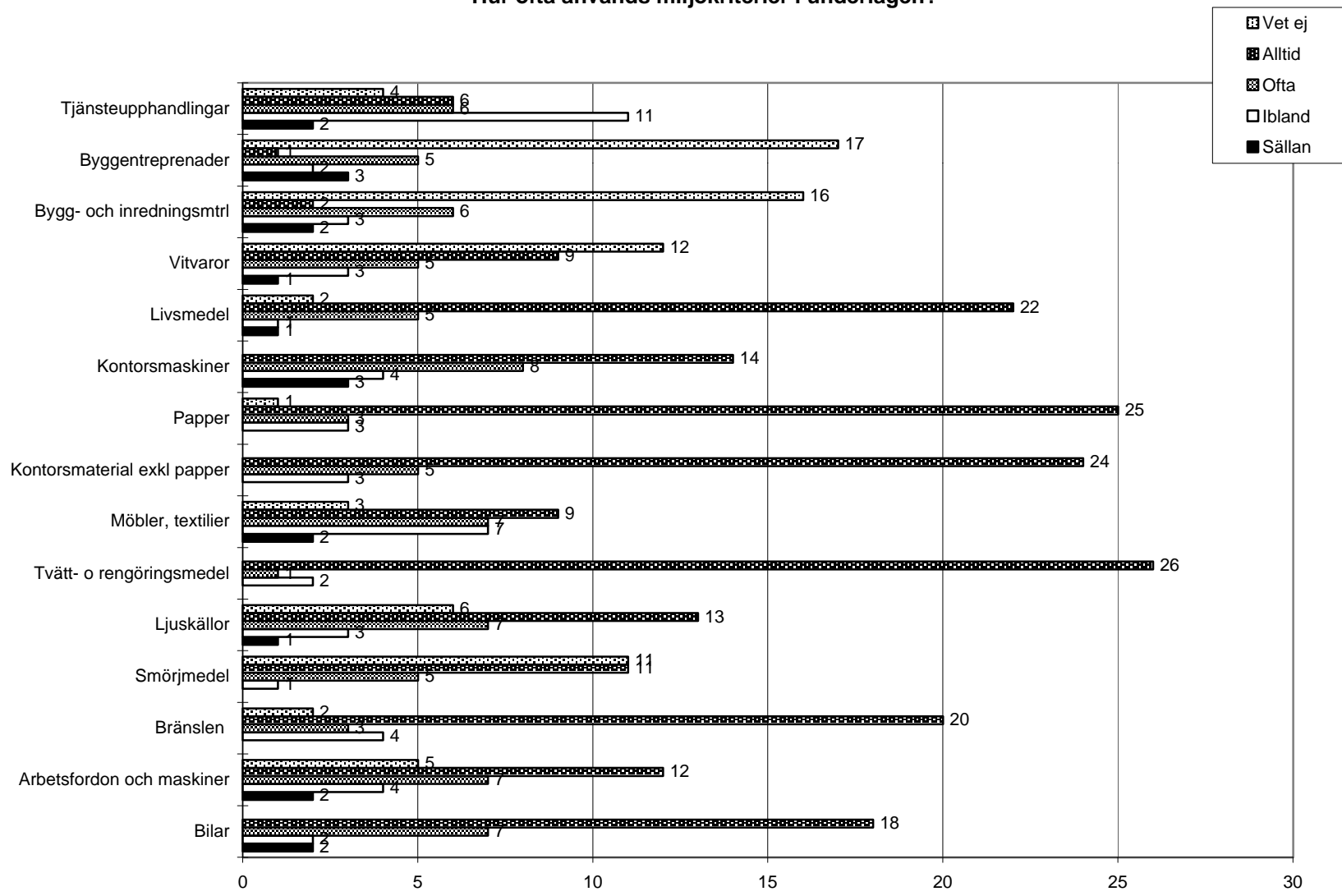
Alltså hur ofta det finns med miljökrav i anbudsunderlagen för följande kategorier.

	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	Vet ej
Bilar	2	2	7	18	
Arbetsfordon och maskiner	2	4	7	12	5
Bränslen		4	3	20	2
Smörjmedel		1	5	11	11
Ljuskällor	1	3	7	13	6
Tvätt- o rengöringsmedel		2	1	26	
Möbler, textilier	2	7	7	9	3
Kontorsmaterial exkl papper		3	5	24	
Papper		3	3	25	1
Kontorsmaskiner	3	4	8	14	
Livsmedel	1	1	5	22	2
Vitvaror	1	3	5	9	12
Bygg- och inredningsmtrl	2	3	6	2	16
Byggentreprenader	3	2	5	1	17
Tjänsteupphandlingar	2	11	6	6	4
Annat: Inhyrning av entreprenadmaskiner				1	

En kommentar:

Upphandlingsfunktionen ställer alltid miljökrav i de upphandlingar man ansvarar för

Hur ofta används miljökriterier i underlagen?

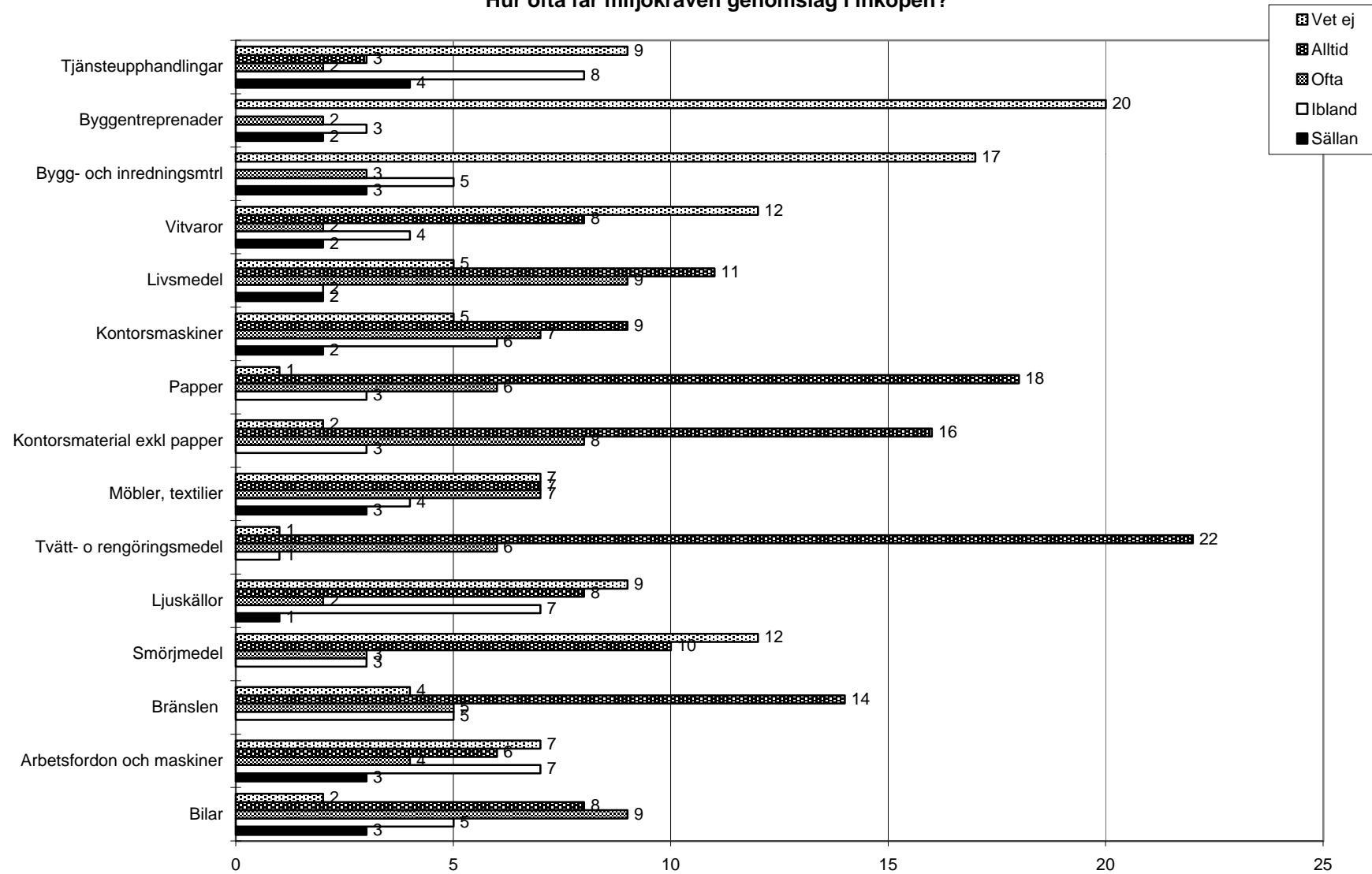
11 Försök grovt uppskatta hur ofta miljökrav får genomslag i inköpen.

Alltså hur ofta genomförda upphandlingar verkligen kan anses omfatta miljöanpassade alternativ.

	Sällan	Ibland	Ofta	Alltid	Vet ej
Bilar	3	5	9	8	2
Arbetsfordon och maskiner	3	7	4	6	7
Bränslen		5	5	14	4
Smörjmedel		3	3	10	12
Ljuskällor	1	7	2	8	9
Tvätt- o rengöringsmedel		1	6	22	1
Möbler, textilier	3	4	7	7	7
Kontorsmaterial exkl papper		3	8	16	2
Papper		3	6	18	1
Kontorsmaskiner	2	6	7	9	5
Livsmedel	2	2	9	11	5
Vitvaror	2	4	2	8	12
Bygg- och inredningsmtrl	3	5	3		17
Byggentreprenader	2	3	2		20
Tjänsteupphandlingar	4	8	2	3	9
Annat: Inhyrning av entreprenadmaskiner				1	

Kommentar: Miljökraven är inte alltid avgörande utan ställs i relation till andra krav såsom pris, funktion etc.

Hur ofta får miljökraven genomslag i inköpen?

Tendens för MAU

12 Hur bedömer ni att utvecklingen för närvarande är i kommunen när det gäller miljöanpassad upphandling?

Minskar	0
Står still	7
Viss ökning	23
Stora framsteg	3

Ev. kommentar: Stort intresse
Byggtreprenader ska under 2000 omfattas MAU
Stora framsteg i och med ny policy och instruktion
Står still i och med att upphandlingen redan ska vara miljöanpassad
Ökar ständigt inom allt fler områden
Skärpning av MAU har skett sedan policyn antagits

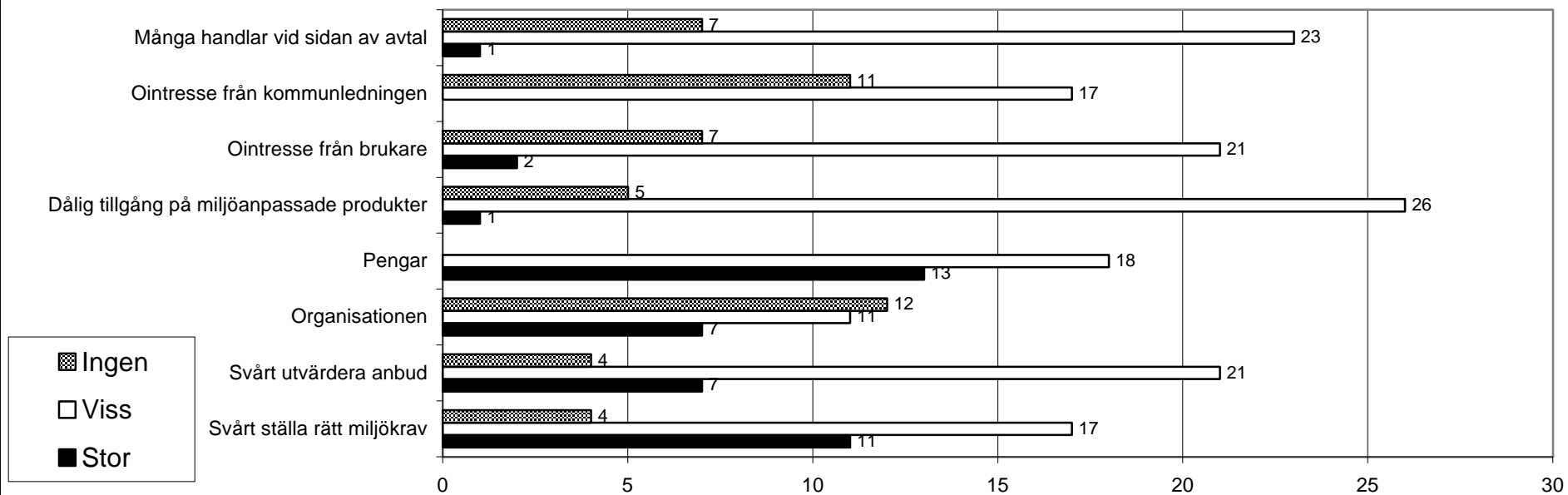
Problem och önskemål

13 Hinder för ökad MAU, betydelse av olika faktorer

	Stor	Viss	Ingen	Kommentarer
Svårt ställa rätt miljökrav	11	17	4	
Svårt utvärdera anbud	7	21	4	
Organisationen	7	11	12	?
Pengar	13	18		vet ej
Dålig tillgång på miljöanpassade produkter	1	26	5	
Ointresse från brukare	2	21	7	vet ej
Ointresse från kommunledningen		17	11	vet ej, ?
Många handlar vid sidan av avtal	1	23	7	

Annat hinder. Beskriv
Brist på kunskap hos bl.a. Upphandlingsansvarig
Konkreta direktiv saknas ibland
Långtidsplanering saknas
Utrymme för pilotprojekt saknas
Resurser och tid

Hinder för MAU

14 På vilka produktområden är det särskilt svårt att tillämpa miljöanpassad upphandling. Ange de tre viktigaste

1 Kemikalier

Tjänsteupphandlingar
Färger och målningsarbeten
Kopieringsmaskiner
Byggentreprenader
Tjänster
Livsmedel
Transporter
I de fall det saknas kriterier i Västernorrlandsmodellen och ibland är de svåra att tillämpa
Handikaphjälpmedel

2 Flamskyddade skyddskläder

Konsultupphandlingar
Takläggningsarbeten
Tjänsteupphandlingar
Tjänster
Bilar
Byggentreprenader

3 Finansiella tjänster

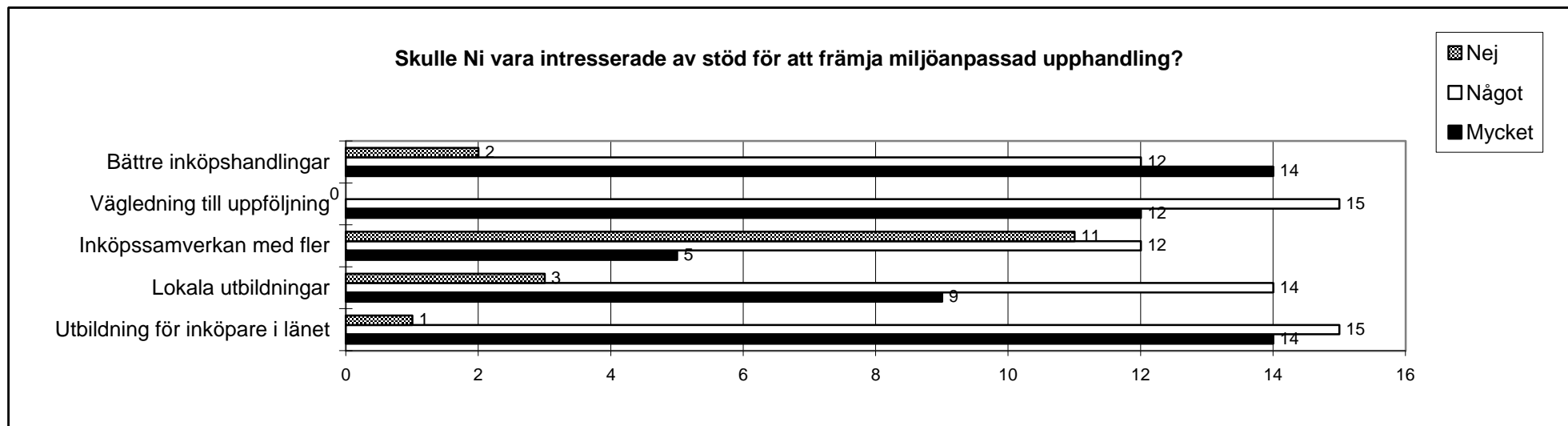
Tjänster
Drivmedel
Det saknas användbara miljöanpassade produkter

Ev. kommentar

Svårt att ange
Det är enkelt att ta fram underlag, men svårt att följa upp
Annan kommentar: "Inte svårt, pengar saknas"

15 Skulle ni vara intresserade av stöd i form av följande, för att främja ökad MAU i er kommun:

	Mycket	Något	Nej
Utbildning för inköpare i länet	14	15	1
Lokala utbildningar	9	14	3
Inköpssamverkan med fler	5	12	11
Vägledning till uppföljning	12	15	0
Bättre inköpshandlingar	14	12	2

Egna förslag	Utbildning avseende "miljövärde" vid kriterievägning	LFU:s Miljöpärm
Ett vidgat samarbete gynnar många	Det är en värderingsfråga att låta miljökriterier väga tyngre än ekonomin. Det behövs bättre strategier för att få in de bästa varorna (t.ex. att inrikta sig på enskilda produkter) eller komma åt de stora miljöbovarna (genom att vissa kemikalier utesluts)	
Önskvärt att få enklare upphandlingsunderlag		